

MIHĂIȚĂ STROE

Doctorand, Școala de Studii Avansate a Academiei Române;
 Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, Academia Română
 PhD Student, School of Advanced Studies of the Romanian Academy;
 “G. Călinescu” Institute for Literary History and Theory, Romanian Academy
 e-mail: st.mihaita@gmail.com

De vorbă cu scriitorul
 Mihail Soare

„Trăiesc pentru următorul poem,
 pentru următorul eseu, pentru
 următorul roman și tot așa”

Dintre sutele de ciocniri cu manuscrisele din care citeam anual, pe când lucram în redacția editurii Eikon – texte pentru care numele autorului îmi era, pentru moment, irrelevant – îmi amintesc precis momentul întâlnirii cu scrisul lui Mihail Soare. Mi-am dorit să nu fie pseudonim sub zodia Romain Gary/Émile Ajar, iar eu să nu fi redescoperit cu entuziasm o roata deja răs-rostogolită. Despre autor n-aveam să aflu mai multe decât ar putea descoperi și cititorul din acest interviu care, după știrea mea, este cel mai amplu dialog „smuls” până la ora actuală acestui scriitor piteștean aflat în a doua jumătate a celei de-a cincea decade de vârstă. Mihail Soare vorbește despre scris și literatură și se face că nu aude întrebările care îi punctează biografia. Ba nu, răspunde și acelor, dar vorbind tot despre scris și literatură, așa cum îi șade bine scriitorului.

Cuvinte-cheie: Mihail Soare. interviu

Of the numerous encounters with the manuscripts I read annually, while working with the Eikon publishing house – texts for which the author’s name was, for the moment, irrelevant – I remember precisely the moment of the meeting with Mihail Soare’s writing. I wanted it not to be a pseudonym, under the sign of Romain Gary / Émile Ajar, and not to have enthusiastically rediscover an already rolled-up wheel. Even later I would not know more about the author than the reader of this interview could discover here. To my knowledge, is the most extensive dialogue to date “snatched” from this Pitesti. Mihail Soare talks about writing and literature and pretends not to hear the questions that touches his biography. No, he also answers to those, but also talking about writing and literature, how it best suits a writer.

Keywords: Mihail Soare. interview

Abstract

„Trăiesc pentru următorul poem, pentru următorul eseu, pentru următorul roman și tot așa”

— Domnule Mihail Soare, nici la o răscolire mai extensivă a internetului nu pot fi găsite prea multe date despre dumneavoastră, scriitorul. Majoritatea rezultatelor sunt despre cărțile pe care le-ați scris și, acolo unde apare și autorul lor, tot despre ele vorbește. Vreți să vă canoniți biografia?

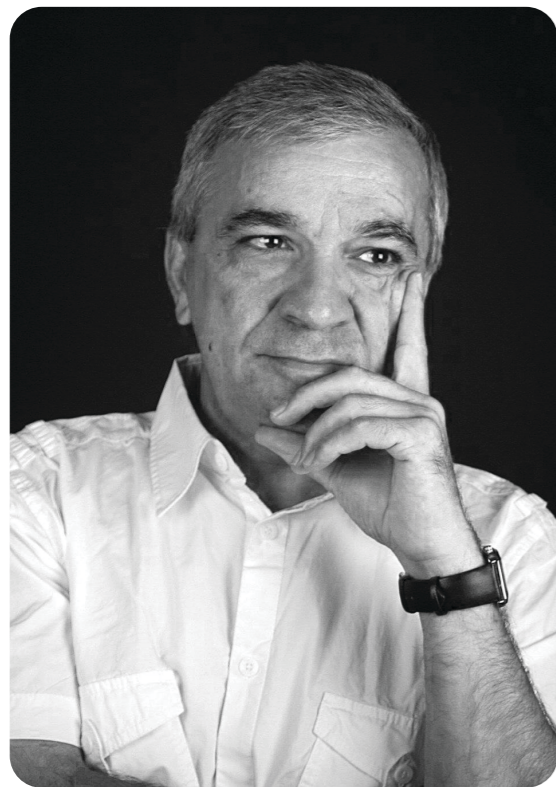
— Taman de asta mă și miră invitația pe care mi-o faceți, altfel nespun de onorantă, eu neavând nimic din background-ul unui scriitor vedetă, ba dimpotrivă, nu tu scilicium, nu tu liote de laudători, nu tu vreo apartenență la cine știe ce entitate care contează (am auzit adesea această ilustrativă expresie), nimic din ceea ce stârnește îndeobște interesul unui public specializat în evaluarea unor asemenea reprezentări. Luând-o de la coadă și glumind, că de-aia avem umor (la cel voluntar mă refer), poate că unii biografi ar merita canonizați, nu canoniți. Aceia care fac din niște neica-nimeni lipsiți de valoare (dacă mai știe cineva ce e aceea), de operă (dar nu și de manoperă), un soi de semizei în fața cărora ar trebui să-și plece plini de umilință țeștele toți tânjitorii la gloria literară, paharnici talentați, de altfel, sau cărători de geantă între două crâșme. Citesc (vorba vine) zeci de texte (unii le numesc cronici) în care cel puțin un sfert o reprezintă o biografie de genul e-jobs a autorului cărții luate-n cătare, preluată prin copy-paste de la acesta, restul reprezentându-l diuim de citate și două-trei idei, cel mai adesea neavând legătură cu volumul împrecinatului. Dar ca să nu divagăm și noi, întorcându-mă la cestiunea dintâi, pot spune că îmi asum întru totul spusa lui Flaubert, cel care afirma că „omul este nimic, opera e totul.” Altcumva, fiecare rând, fiecare vers, fiecare silabă mă conțin întru totul, opera mea, atâta câtă e până acum, fiind eu cel adevărat, celălalt, pe care-l vedeți mergând cu tramvaiul sau stând într-un colț întunecos de cafeana, fiind altul. Acest mod de deghizare năstrușnică e

...biografia mea e scrisul meu, și cine vrea să mă cunoască nu are decât să mă citească. Altfel, trăirile personajelor, isprăvile lor, vorbele lor, suferințele lor, iluziile, sunt, orice s-ar zice, mai mult ale autorilor, și așa este și în cazul meu, chiar dacă ele nu s-au petrecut aievea

doar la îndemâna scriitorilor (dar și a nebunilor), ceilalți oameni fiind doar ei și cam atât. Așadar, biografia mea e scrisul meu, și cine vrea să mă cunoască nu are decât să mă citească. Altfel, trăirile personajelor, isprăvile lor, vorbele lor, suferințele lor, iluziile, sunt, orice s-ar zice, mai mult ale autorilor, și așa este și în cazul meu, chiar dacă ele nu s-au petrecut aievea, constituind un soi de biografie ceva mai încifrată (putem să-i spunem și netrăită), știut fiind că scriitorii sunt, cei mai mulți dintre ei, niște anahoreți, posedați de o luciditate aparte, care-i ajută să vadă de după stururile singurătății lor un univers altcumva, inaccesibil celorlalți, nevoiți să-l caute în cărți. Dar această izolare magnifică nu are nimic de-a face cu mizantropia, cum greșit s-ar putea înțelege. Oscar Wilde vorbea undeva despre misterul vizibil, cel arătat tuturor, dar văzut doar de unii, ca fiind cel adevărat, și nu cel invizibil, un adevăr de o frumusețe copleșitoare.

„De obicei versurile nu prea te întrebă dacă ai sau nu timp de ele”

— La 7 ani de la debutul cu volumul de versuri Înger de prisos (2007), răstimp în care ați mai publicat două, Gâlceava mea cu Haydn sau despre Romanța pentru clopot

Am socotit cu cale să iau la scărmanat politichia românească, identificând întreprinderea ca pe o obligație a oricărui condeier care mai are, când și când, momente de luciditate, cum pretind că mi se întâmplă/întâmplă și mie. Mai ales că fauna ce populează jungla politică pare a fi alcătuită, majoritar, din personaje aflate dincolo de grănițuirea lumii reale, acolo unde literatura este stăpână. Dar și nebunia, e drept. Astfel că s-au înghesuit să-mi umple paginile [...] înghiontindu-se pentru întâietate, niște personaje greu de imaginat pentru o minte normală

De vorbă cu scriitorul
Mihail Soare

la patru mâini (2010), și Eu, Nietzscheanul (2012) apare un volum de proză, un roman. Și totuși, cum trece poetul de la poezie la proză? Se schimbă ceva în structura lui interioară? Mulți poeți, mai ales în ultimele decenii, traversează (uneori fără să se mai întoarcă) de la poezie la roman. Dumneavoastră unde vă simțiți mai bine și de ce?

— Că unii dintre poeți nu s-au mai întors la poezie, bine au făcut. Iar aici aș putea să dau cel puțin un exemplu notoriu. Dar n-o fac. Numai că de la o vreme-ncoace există însă și moda trecerii de la proză la poezie, a unora care nu vor ca patrimoniul poetic al umanității să fie văduvit de aportul domniilor lor, și am avut curiozitatea să lecturez câteva astfel de produse tipărite, unele pe bani publici. Revenind: când am scris întâiul paragraf din *Livrescu*, rămas multă vreme și singurul, nu mi-am imaginat că plănuita mea schiță, avansată mai apoi la gradul de povestire, nuvelă, și așa mai departe, avea să ajungă în cele din urmă un roman de trei sute de pagini. Am lucrat sporadic, existând lungi perioade de abandon total, răstimp în care, cu de la ele putere, personajele și-au desenat, profitând de ospitalitatea cu care le găzduiam, inițial cu tușe fine, accentuate ulterior, atât trăsăturile, cât și faptele lor mai puțin obișnuite, abia în ultimele patru-cinci luni de dinaintea publicării dedicându-mă aproape integral, cu inerentele pauze cerute de scrierea unor poezii – de obicei versurile nu prea te întrebă dacă ai sau nu timp de ele –, acestei cărți. Nu mi-am pus niciodată întrebarea unde mă simt mai bine, socotind că nu e treaba mea, când scriu poezie nefăcând altceva decât să dau curs unei chemări sincere, unei porunci de multe ori, aceleași lucru întâmplându-se și atunci când trudesco la vreun volum de proză, de orice fel ar fi. Cum mi se întâmplă și acum. Cu câteva luni în urmă, dacă mă întreba cineva la ce lucrez, aș

„Trăiesc pentru următorul poem, pentru următorul eseu, pentru următorul roman și tot așa”

fi răspuns fără ezitare: la un roman. Numai că m-am trezit scriind niscai versuri, și cel mai probabil următorul volum publicat va fi de acest fel. Altfel dacă stăm să analizăm cu ochi scrutători opera mea (sper că nu deranjează termenul), indiferent că vorbim despre romane, despre proza scurtă, despre poezie ori chiar despre articolele gazetărești, unele cu accentuat caracter pamfletar, vom observa că ele alcătuiesc un univers literar personal, alăturarea nedăunându-le, ci dimpotrivă. Pentru că ele sunt înrudite, prin lexic, prin alura personajelor, prin stilul scriiturii, se întrepătrund pe alocuri chiar, atmosfera creată încurajând forțarea unor hotare prost păzite. Aș putea spune că toate volumele mele, romane, de poezie, de eseuri, de proză scurtă, au venit firesc, stabilindu-și cu de la ele putere momentul scrierii, după un algoritm tainic, imposibil de explicat prin raționamente lumești.

— Apar, în bibliografia dumneavoastră, două volume de eseuri politice. Cel puțin așa sunt caracterizate ele a fi. Să le considerăm insolite? După o lungă vreme, în care altoirea politicului pe literatură (sau invers) părea că fusese alungată în beneficiul esteticului, iată că ideologia (de gen, corectitudinea politică, cancel culture...) dă iarăși târcoale. Cum se împacă și în ce ordine sunt gândite de mintea unui scriitor literatură și politica?

Aș putea spune, fără să glumesc, că n-am avut încotro, în naivitatea mea crezând în adevărul spusei lui *de Santeul*, aceea cu *castigat ridendo mores*¹. Aiurea, s-or fi îndreptând astfel pe la alții moravurile, deși, dacă ne uităm și prin luxuriantele lor grădini, am rezerve. Așa că am socotit cu cale să iau la scărmanat politichia românească, identificând întreprinderea ca pe o obligație

a oricărui condeier care mai are, când și când, momente de luciditate, cum pretind că mi se întâmplă/întâmplă și mie. Mai ales că fauna ce populează jungla politică pare a fi alcătuită, majoritar, din personaje aflate dincolo de grănițuirea lumii reale, acolo unde literatura este stăpână. Dar și nebunia, e drept. Astfel că s-au înghesuit să-mi umple paginile unor articole scrise pe parcursul a vreo patru ani, înghiontindu-se pentru întâietate, niște personaje greu de imaginat pentru o minte normală. Despre amprenta caragialiană, apăsată ca o pecete domnească, purtată cu fudulia prostului desăvârșit prin parlament și prin studiouri de televiziuni, s-a tot scris (acum, mai deloc), fiind cea mai la îndemână trimitere cu putință, însă complexitatea specială a acestei adunături pline de emfază, obligă la o mai atentă uitătură. Dar, cum lasam să se înțeleagă, am ajuns la trista concluzie că dezvăluirea rezultatelor unei asemenea disecări nu ajută la mai nimic. Pentru că ei se aleg cu *foncțiile, joțicile, hatărurile* și *peșcheșurile*, iar noi, cel mult, cu sarcasmul. În mod normal ar trebui să mă împăunez că am câștigat toate pariurile ce s-au născut din acele articole (unii le-au botezat eseuri, habar n-am ce sunt), prorocind mai abitir ca o ghicitoare de rit nou, din cele cu pagină de facebook, evenimentele care, printr-un năstrușnic joc al sorții, aveau să se petreacă întocmai. Dar n-o fac, regretând amarnic toate aceste izbânzi. E drept, un editor cu inimă mare (doar că îi trebuie și o pungă pe măsură, în niște vremuri în care scumpete nu mai are valoarea de epitet drăgălaș) și-a pus în gând să reediteze într-un singur volum aceste texte (vedeți, evit să le zic eseuri), adăugându-le și pe cele scrise ulterior apariției celor două volume. Pentru că, recunosc, nu m-am potolit cu una, cu două.

¹ (Lat.) Moravurile se îndreaptă prin râs (n.r.).

— Din 2014 până acum, exceptând anul fatidic al debutului de pandemie (2020), ați publicat anual cel puțin câte un volum. Ce vă motivează în a menține ritmul dacă e să dăm crezare studiilor care prevăd sfârșitul lecturii ca fenomen de masă? În mileniul feedback-ului, al gratificării instantanee, care sunt recompensele unui scriitor de cursă lungă?

Nu mi-am pus în gând să scriu un anumit număr de volume, ele au venit așa cum au vrut, fără să mă întrebe, și cum ne-au îngăduit conjuncturile, dacă tot pomenim de 2020, fiind ani în care am publicat două volume, chiar trei, dar cel puțin unul. Altfel, dacă ne uităm în urmă, sunt destui scriitori uriași care au rămas în istoria literaturii mulțumită unei singure cărți, pentru unii dintre aceștia fiind unica apărută antum, de multe ori posteritatea fiind cea care a pus lucrurile în ordine, într-un fel dureros, dar drept, cum numai ea știe să o facă. Ca să nu mai vorbim de cazul cu adevărat special al John Kennedy Toole, al cărui singur roman, „Conjurația imbecililor” a apărut după moartea nefericitului autor, vândut în multe milioane de exemplare și tradus în aproape treizeci de limbi. Pornind de la un citat din opera satirică a lui Jonathan Swift („Când apare un geniu în această lume, el poate fi recunoscut prin faptul că imbecilii se aruncă asupra lui”), romanul pare a fi o reinterpretare a goanei după nimic a lui Don Quijote, unul modern de data asta, în care personajul Ignatius J. Reilly, un soi de pierde-vară pasionat de cultura medievală,

visează să scrie o operă memorabilă. Fără a face însă ceva pentru asta. Un roman excepțional, o panoramă a New Orleans-ului anilor șaizeci, o parabolă a disprețului suprem, dacă-mi este permisă formularea, foarte potrivită și vremurilor pe care le trăim, în acest mileniu al feedback-ului. Aș putea spune că recompensele unui scriitor de cursă lungă sunt asemănătoare celor ale alergătorului de cursă lungă, făcând trimiteri și la insolitul volum² al lui Murakami (un puzzle bun de citit în metrou, cu ceva accente *motivaționale*), și țin de ducerea la capăt a unei alergări solitare, ca pretext al unei alte alergări, în cazul meu fără prea multe întrebări legate de aplaudacii aflați la linia de sosire, de felul în care vor recepta truda mea, fără a avea cel mai mic fior de temere că niște hermeneuți zeloși vor încerca să-mi confiște opera, ca într-o mie de alte cazuri, prin intermediul interpretărilor.

„Nu o dată, câte un cititor mai îndrăzneț mi-a mărturisit că, după ce își petrecuse seara citindu-mă, s-a trezit dimineața cu versurile mele”

— V-a fost recunoscută activitatea literară prin mai multe premii notabile³. Unele pentru poezie, altele pentru proză. Îmi e mai simplu să întreb un laureat ce părere are despre valoarea premiilor literare de la noi în țară, decât pe unul pentru care, poate, „strugurii sunt acri”. Este „împăratul gol” (ca în povestea lui Andersen) sau, dacă nu e chiar așa, ce haine are?

² Haruki Murakami, *Autoportretul scriitorului ca alergător de cursă lungă*, traducere de Iuliana Oprina, Editura Polirom, 2007.

³ Selectiv: Premiul I la Concursul Național de Proză Scurtă „Nicolae Velea”, ediția a I, 2017; Premiul I pentru volume publicate în anul 2017 (*Dragoste, pupeze și colaci*), la Concursul Național de literatură „Eminescu la Oravița”; Premiul I la Concursul Național de Poezie „Radu Cârneli”, ediția a I-a, 2017; Premiul I la Concursul Național de Proză Scurtă „Nicolae Velea”, ediția a II-a, 2018; Premiul Editurii Art Creativ pentru poezie de dragoste – 2018; Premiul Criticii pentru Poezie străină, la Concursul „Verba volant, scripta manent”, Italia, 2018; Premiul juriului – Colocviile George Coșbuc – Festivalul Național de Poezie, 2020, pentru volumul *Ars profetica*; Premiul I, secțiunea Poezie – Festivalul internațional de creație „Vrancea literară”, 2020, pentru volumul *Ars profetica* (n.r.)

— Drept este, numai că eu vreau să cred că mi-a fost recunoscută valoarea, și nu *activitatea literară*, termen căruia i-aș pune, din motive pe care sunt sigur că le intuiți, ditamai ghilimelele. Apoi, prea puține dintre competițiile de acest fel, indiferent că se numesc festivaluri, concursuri sau mai știu eu cum, se bucură de onorabilitatea generată de criterii și principii strict literare, unele dintre ele, și nu puține, fiind numai niște șușanele, cu învingători dinainte știuți, în baza unor reciprocități, caracteristici ale unei normalități altcumva, adăugând și premiile acordate de unele publicații, dar nu numai, de regulă la sfârșit de an, fără vreo legătură cu performanțele insului în cauză repurtate în domeniul cu pricina. Astfel că nu trebuie să vă mire atunci când se dă un premiu pentru poezie unuia care nici nu prea scrie poezie, iar atunci când o face, o face prost. Firește că am, *off the record*, se înțelege, destule exemple. Există în biografia mea literară niște premii, destul de multe dacă luăm în calcul absența voită pentru o lungă perioadă de la astfel de manifestări, permițându-mi aroganța de-a fi laureat, lucru mai puțin obișnuit, și pentru poezie, și pentru roman. Dar am, lucru și mai puțin obișnuit, însă pe deplin motivat din punctul de vedere al unuia ca nelumea, și patru-cinci premii a căror primire ar fi contravenit flagrant zurliilor principii ce-mi călăuzesc existența, vorbe goale la urma urmei, legate de neacceptarea unor compromisuri, de atribuirea unor merite acolo unde e doar pustiu și amatorism, de vecinătăți stânjenitoare, de confiscarea în interes propriu a evenimentelor. Și pot spune că pe acestea, refuzatele, le-aș menționa apăsător în biografia mea literară. Pe celelalte, mai puțin. Nu o dată, câte un cititor mai îndrăzneț mi-a mărturisit că, după ce își petrecuse seara citindu-mă, s-a trezit dimineața cu versurile mele (*anacronice*, de bună

Aș putea spune că recompensele unui scriitor de cursă lungă sunt asemănătoare celor ale alergătorului de cursă lungă [...] și țin de ducerea la capăt a unei alergări solitare, ca pretext al unei alte alergări, în cazul meu fără prea multe întrebări legate de aplaudacii aflați la linia de sosire, de felul în care vor recepta truda mea, fără a avea cel mai mic fior de temere că niște hermeneuți zeloși vor încerca să-mi confiște opera, ca într-o mie de alte cazuri, prin intermediul interpretărilor

seamă cu rimă) pe buze. Țasta da premiu. Un blogger drag mie, un personaj, de fapt, în toată puterea cuvântului (cuvintelor, mai bine zis), pomenind într-un articol de-al său despre o astfel de ispravă literară scria, iar asta chiar m-a măgulit, că aș merita cu prisosință *Marele premiu pentru bun simț*. Cam asta ar fi despre acest capitol.

— Și Liviu Antonesei, pe animatul său blog, vă suspectează de a fi exagerat de discret. Nu este costisitor acest gen de atitudine mai ales acum, când PR-ul unui autor trece tot mai mult în sarcina lui (din diverse motive și metehne ale „industrii”)? Cunoașteți parabola vindecării slăbănogului de la scăldătoarea Betezda. Trebuie scriitorul să spună „nu am om care să mă arunce în scăldătoare” sau „să-și ia patul său și să umble”?

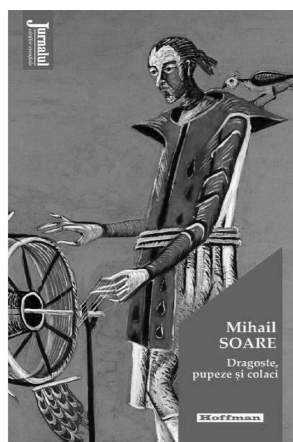
— Cunosc parabola și cunosc atâția slăbănogi care umblă ca niște zmei prin lumea literară, deși luându-le la puricat operele, ai

putea crede că au nimerit greșit, și că alte lumi ar trebui să-i revendice. Altfel, domnul Antonesei este perfect îndreptățit să mă suspecteze de discreție, și nu e cazul să vă spun că am primit acest reproș în nenumărate rânduri, fără a-mi însuși, însă, mai nimic de dojenile auzite/citite. Am beteșugul unui anormal simț al ridicolului, legitim oarecum, atâta timp cât, vorbind de promovare, granița dintre onorabilitatea unui demers, altfel necesar într-o eră a marketingului feroce, și datul în stambă a devenit subțire ca pânză de păianjen. Astfel că nu cărțile sunt importante, ci tărboiul din jurul lor, așa zisele lansări, cu cofeturi, cu invitați purtători de papioane, cu șampanie sorbită din pahare de unică folosință, cu felicitări scrâșnite, un tablou demn de un expresionism sadea. Trăim epoca în care nu cititorii trebuie să ajungă la cărți, căutându-le, dorindu-și-le, ci invers, fiind supuși unui autentic asalt informațional, și din pricina uriașei cantități de tipăritură apărute, partea leului aparținând, firește, poeziei, care face dificilă o decelare a realităților, imaginile, conceptual vorbind, având întâietate. Dacă ar fi să afirm că sunt modest, cum s-a tot spus, n-aș face decât să cad în lațul contrariului, preferând să-mi asum postura unei detașări, sau unei izolări, mai degrabă, departe de zgomote și de furii, în lăuntru universului meu mărunț, neștiut de ceilalți, straniu până la un punct, acolo

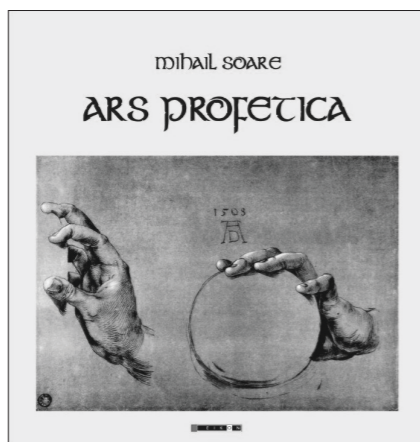
unde nu e loc de ipocrizie, unde vrăbiile și pescărușii iau forma îngerilor, unde cuvântul nu e cuvânt, instrument de comunicare, ci de exprimare a singurătății absolute a omului. Întorcându-ne la parabola vindecării slăbănogului, într-o interpretare comună, arvunită contemporaneității sătule de sensuri ascunse, *aruncarea în scaldătoare* nu are nicio treabă cu biserica, fiind expresia reușitei imediate, obținute fără efort, pe spinarea altora, într-o lume în care apa nu e tulburată de îngeri, ci de omul împătimit, fără cuprins lăuntric, cocoșat pe soclurile din chirpici ale necredinței demolatoare de principii, de ierarhii dumnezeite, de normalitate.

— *Lirica dumneavoastră este populată cu numeroase referințe din filosofie, muzică, arte plastice. E un arsenal cu care nu doar faceți paradă, ci care se integrează firesc și dezinvolt în discursul dumneavoastră poetic. Ne spuneți câteva nume sau titluri din fiecare, de care, metabolizându-le, simțiți că sunteți apropiat?*

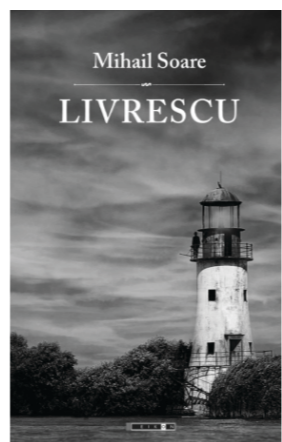
— Termenul de discurs presupune prezența unui auditoriu, unui public, la mine este vorba de un monolog, de un excurs, dacă vreți, pe care cititorul și-l însușește ca și când i-ar aparține, regăsindu-se în el. Artele mi-au fost dintotdeauna aproape, și tot ce știu despre ele, mult, puțin, a fost preluat de personajele romanelor și

Dragoste, pupuze și colaci, roman

Ars profetica, versuri

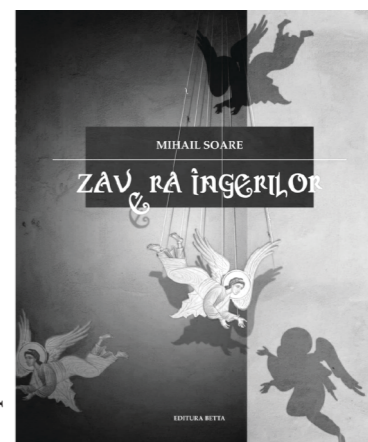
Livrescu, roman

Tălmăciri politice, eseuri politice

Scripturalia, versuri

Livrescu, roman

povestirilor scrise, dându-le mai departe celor ce-mi citesc cărțile, pustindu-l omul din mine de aceste cunoștințe, lăsându-l o carcasă goală, un reper biologic, nimic mai mult, și același lucru e valabil și în cazul versurilor. Numai că aici personajul care mi-a parazitat cunoașterea sunt eu însumi, o dedublare nimerită, dacă-mi este permis, *persoană*, să zicem, un hatâr care i se face oricărui condeier, acela de-a fi altcineva, un altcineva cu mult mai adevărat, neîndatorat vreunor norme ce obligă la ipocrizie. De filozofat, filozofăm cu toții, și adeseori i se dă termenului o tentă ironică, cu toate că dragostea de înțelepciune pare să se fi împușinat de la o vreme încoace, dându-i-se brânci de către o rudă vitregă, căreia i se spune literatură motivațională, o culegere de sentințe facile, nemestecate, taman bune de tatuat pe abdomenele lucrate la sală sau de imprimat pe tricouri. Însă știința filozofiei este altceva, numai că în zilele noastre, ea nu mai e parte a vieții obișnuite, a cetății, a agorei, ca pe vremea lui Socrate, luând forma unei literaturi foarte specializate, abstractizate, puțin la îndemâna publicului larg, scrisă mai mult pentru satisfacerea propriilor nevoi ale celor ce se îndeletnicesc cu asta, dacă nu cumva pentru împlinirea unor orgolii firoscose. Prezența filozofiei în scrierile mele înseamnă, într-un fel, revenirea la vremea ei dintâi,

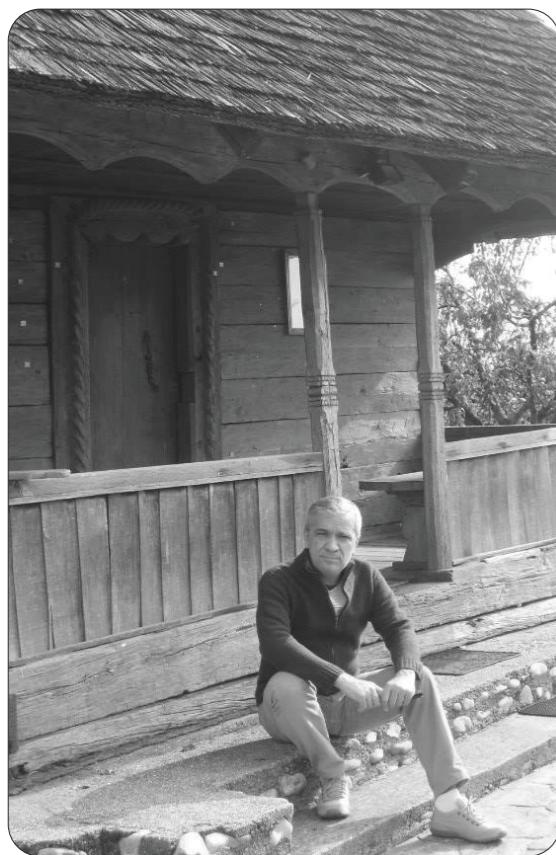
la idealul antic, la Socrate (pentru că tot l-am pomenit), cel care, într-un memorabil dialog purtat cu doi dintre discipolii săi, își încheia astfel întrebările ineditului său chestionar: „Oare nu aceasta e filozofia, o stăruitoare pregătire pentru moarte?” În scrierile mele, moartea, acolo unde nu e „doar o trecere”, este o chestiune ce ține de reușita sau nereușita acestui fapt, fiind ba opera majoră a unui destin de rămă, ziua în care ești eroul cadalâcului, eclipsându-l și pe popă, și pe primar, și pe milițian, ba personajul ce-și ia tălpășița taman când celorlalți numai asta le lipsea, ba o farsă pusă la cale de niște pișcheri bătrâni și fără minte, gata să răstoarne cu glumele lor deșucheate întregul eșafodaj tragic al existenței.

„Literatura este (și) armonie”

— *În ce măsură vă reprezintă, ca poet, antologia de poeme Scripturalia, care în curând va apărea în a doua ediție? V-am spus în alte rânduri că mi se pare atipic de omogenă pentru o culegere de versuri surprinzând o fereastră așa de mare de ani (și volume). Este ea o declarație, un manifest?*

— Glumind, dar numai pe jumătate, acest dialog (termenul de interviu îmi repugnă, din motive evidente, care țin de structura mea defectă) este, mai degrabă, un

În scrierile mele, moartea, acolo unde nu e „doar o trecere”, este o chestiune ce ține de reușita sau nereușita acestui fapt, fiind ba opera majoră a unui destin de rămă, ziua în care ești eroul cadalâcului, eclipsându-l și pe popă, și pe primar, și pe milițian, ba personajul ce-și ia tălpășița taman când celorlalți numai asta le lipsea, ba o farsă pusă la cale de niște pișicheri bătrâni și fără minte, gata să răstoarne cu glumele lor deșucheate întregul eșafodaj tragic al existenței

manifest. *Scripturalia* e o carte importantă pentru mine, cuprinzând, întreaga operă poetică scrisă și publicată între 2007 și 2020, adunată într-un format puțin obișnuit pentru astfel de apariții, 200 x 245 mm, cu peste două sute de poeme și mai mult de trei sute de pagini, această a doua ediție aducând și un consistent dosar critic, mulțumită cronicilor unor literați dragi mie: Vianu Mureșan (autorul prefeței), Mircea Bârsilă, Șerban Codrin, Emil Lungeanu și Mihăiță Stroe. Beneficiind pe mai departe de însoțirea fericită a unui CD conținând optsprezece poeme în lectura actorilor Maia Morgenstern și Claudiu Istodor, care m-au onorat alăturându-mi-se. Nu știam nici măcar eu ce va fi după *Scripturalia*, nefiindu-mi prea limpede la vremea publicării, dacă va fi pustiire poetică, dacă nu, abia mai apoi, după ce m-am trezit luat târâș (iar când spun asta am în minte imaginea unui călăreț de rodeo, rămas cu piciorul agățat în scara șeii, lovind cu țeasta pământul, în timp ce bidiviul aleargă) de niște versuri, constatând că, pe lângă altele, mai e și poezie. Cred că omogenitatea este una din calitățile necesare oricărei cărți, chiar și uneia de tipul celei despre care vorbim, pentru ca bietul cititor să nu aibă sentimentul dat de un *montaigne rousse* aflat în mișcare, cu toate că, obligatoriu și inevitabil, cuprinde poeme scrise în perioade diferite, decisivă în acest sens fiind selecția făcută. Pentru că literatura este (și) armonie. Wordsworth era de părere că poezia provine din emoție retrăită în calmă singurătate, ceea ce înseamnă că îndurăm, deopotrivă, fericirea sau durerea, prelucrate în așa fel încât să se transforme în opere literare, adăugând la spusele ilustrului predecesor faptul că prin receptarea de către un cititor compatibil se creează un soi de legătură specială, de frățietate în ale bucuriei și suferinței.

— Cărei generații vă revendicați sau ce patroni spirituali aveți în literatura noastră? Se mai poate vorbi de generații? Dar de un sincronism cu ce se întâmplă peste granițe, dat fiind că numeroase volume ale autorilor de prestigiu ajung să se lanseze aproape simultan în mai multe limbi?

— Sunt al nimănui, aș putea spune, așa cum sunt al tuturor. Al tuturor celor pe care i-am citit din copilărie încoace, fără a mă simți îndatorat peste măsură cuiva anume, chiar dacă literatura e socotită de unii drept o culegere uriașă de déjà-vu-uri, de teme rescrise, fiind explicabil și scuzabil totodată, atâta vreme cât de la primii făuritori ai cuvântului scris până astăzi, omul, cu tot ce gravitează în jurul lui, chiar și cu (ne)recunoscuta efemeritate de găză, este buricul pământului. Lucru valabil pentru toate artele, de la rafinații freschiști ai Altamirei și Lascaux-ului, dacă vreți, de la suflătorii în flautele de os, vechi de vreo patruzeci și trei de mii de ani, găsite în peștera Geissenkloesterle din Germania. Fiind un anahoret trăitor departe de eferescența de sprîț oțetit a marii literaturi, care pe mine nu mă mai încăpea, n-am nicio legătură cu vreo generație anume, literar vorbind, adăugând că atât de utilizatele criterii de felul acesta, altfel comode ca o pereche de încălțări cu două numere mai mari, îmi displac profund. Biologic, firește că am, dar acest fapt nu mi se poate reproșa, cum nici merite nu-mi pot aroga din el. Sincronismul despre care pomeniți nu face decât să confirme teoria lovinesciană cu vârf și îndesat, într-o epocă a dominației absolute a fenomenalei viteze de propagare a informației, spre o nivelare nu foarte înaltă, ce aduce cu purtarea acelorași haine de firmă la Bolinitin, la Buenos Aires ori la Paris, lăsându-le muritoare de foame pe croitoresele noastre.

— V-ați gândit vreodată că ați putea cădea în capcana autoplagierii? Sau v-a trecut

vreodată prin minte că puteți derapa spre păcatul grafomaniei, așa cum sfinții sunt tot timpul neliniștiți și nesiguri de mântuirea lor?

— V-aș răspunde apelând la spusele/scrisele altora. Citându-l pe Borges, care opina că un scriitor începe prin a descrie un regat de castele și de cai, dar sfârșește prin a trasa conturul propriului său chip. Și cum hotarele mărunței ființe umane sunt, împotriva părerilor tuturor dricarilor de pe glob, infinite, nici a mea nu face excepție de la această regulă nescrisă (ori mult prea scrisă, nu mai știu), și cum modelele au, în general, și alte treburi ori se mișcă în poză, scriu aproape numai despre mine (cum re-marca și domnul academician Eugen Simion în onoranta cronică a domniei sale dedicată *Scripturaliei*). Și o fac în fel și chip, fără a cădea în capcana autoplagierii, socotind că am suficientă trecere la ceilalți eu ai mei, încât să-i fac să scrie altcumva decât o fac eu. Dacă grafomania este totuna cu rostul aflat, pot afirma cu tărie cașavenciană: „da, voi grafomania cu orice preț!” Altfel, trăiesc pentru următorul poem, pentru următorul eseu, pentru următorul roman și tot așa.

— B. Fundoianu spunea că stilul este sintaxa. La dumneavoastră este și registrul vocabularului. În ce direcții credeți că mai poate fi întinsă ecuația stilului? Cuvintele mai rare, livrești, specializate s-au lipit pur și simplu de dumneavoastră sau le-ați domesticit cu creionul în mână?

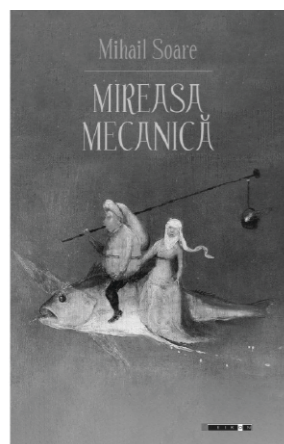
— La una din puținele lansări proprii (sună de parcă eu însumi aș fi fost obiectul lansării) s-a iscat, din pricina dorinței de categorisire, de înghesuire în niște tipare tocite, o aprinsă și productivă dispută între niște onorabili vorbitori, fiecare venit acolo cu prejudecățile sale, estompate misterios pe parcursul întâlnirii. Și după ce am fost plimbat prin toate matricele știute din cărți, negăsindu-se o formă care să li se pară, totuși,

potrivită, aceștia au ajuns la formulări de-a dreptul originale, două dintre ele fiind pe linia întrebării dumneavoastră. Astfel că mi s-a zis de la obraz că sunt *lexicalist*, ba chiar *stilist*. Nu mi-am pus nici problema asta, a stilului (și câte mi-or mai fi scăpat!...), dar i-aș da dreptate, cu umilință și deferență, lui Jonathan Swift, care a caracterizat teribil de succint un atât de vast ansamblu de procedee și mijloace de exprimare: „Cuvintele potrivite în locurile potrivite, aceasta este adevărata definiție a stilului”. Nici Raymond Chandler nu zice rău: „Cel mai durabil lucru scris este stilul, și stilul este cea mai valoroasă investiție pe care un scriitor o poate face cu timpul său.” Un prieten blogger (vedeți, tot blogger, criticii au avut mai mereu altceva mai bun de făcut când a fost vorba de mine) a scris, într-un text însoțitor al primului volum al *Tălmăcirilor politice*, că am atâtea cuvinte în proprietate („și are o proprietate nemăsurată”, era de părere el), încât par a fi „ditamai moșierul”. Consider însă că mi se dă prea multă importanță în contextul de față, deoarece eu cred că ele, cuvintele, mă au pe mine, și nu invers. Mai multe nu știu, cuvintele mele fac parte din mine, sunt carnea mea cea adevărată, sunt sângele meu, sunt mintea mea, sunt eu cel prea puțin aflat. Că unii acreditează ideea că poți face literatură cu o sută cincizeci de cuvinte (nu pot ocoli trimiterea, al naibii

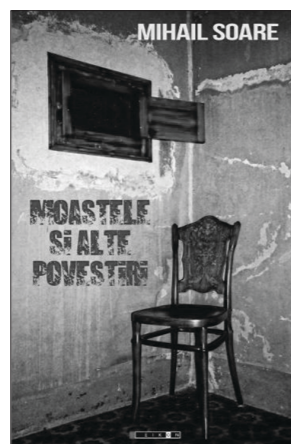
de sugestivă aici, la excepționala emisiune al lui Carol Mălinescu, din fiecare dimineată, „O sută cincizeci de cuvinte despre cei ce nu cuvântă!” – sic!), aceleași folosite la târguiești ori la o bârfă cu vecina, așa cum o acreditează și pe aceea că nu-ți trebuie cine știe ce IQ pentru a scrie, îi privește.

— *Dintr-un interviu video din 2018 aflăm de un „debut de dinaintea debutului”. Când ați debutat, de facto, și cum? Cu ce ați umplut acest hiatus, până la mijlocul anilor 2000? De ce nu ați continuat după „primul debut” și de ce v-ați întors?*

— Aici n-am încotro, și va trebui să desprăfuiesc un picuș cuțărul cu amintiri. Se înțelege că am început, ca tot românul, cu poezie. Dar nu-mi cereți să vă spun cum sunau acele versuri, pentru că habar nu mai am, dovadă că a fost un moft care mi-a trecut relativ repede, chiar dacă una din revistele pentru copii și tineret de pe atunci a catadicsit să-mi publice vreo trei-patru produse, făcându-mă un soi de vedetă printre cei de seama mea. Apoi am trecut, nitam-nisam, la proză și am adunat în niște vacanțe furate bătutului mingii câteva maculatoare de povestioare, destul de ciudate pentru gustul comun al acelor vremuri glorioase. Cum nu făceam parte din niciun cenaclu (obicei de care nu m-am dezbarat până astăzi) și neavând pe nimeni care să-mi spună cum merg treburile

Mireasa mecanică, roman

Moaștele și alte povestiri

Frizerul, cu viața și morțile lui, povestiri

în domeniu, am apelat la un coleg al cărui tată era mare mahăr pe la Județeană de Partid, cu gândul că musai trebuia să cunoască omul pe cineva la o editură. După vreo săptămână, omul, de bună credință, mi-a returnat manuscrisul, transmitându-mi implacabilul verdict: „Nțțț, nu trece de consiliu⁴.”

Aș putea afirma că în acest hiatus aparent inexplicabil pentru un individ (parcă l-aș folosi pe *ins*, mai degrabă îmi place substantivul acesta, e mai sugestiv, mai neantizant) cu astfel de aplecări nesănătoase, n-am făcut altceva decât să adun ceva materie primă pentru ce avea să urmeze. Am continuat să trăiesc, adică.

M-am întors pentru că eram așteptat, simplu, și pentru că am constatat că literatura este (și nu spun vorbă mare) pentru mine o necesitate.

— *Cum vede un scriitor român contemporan literatura de după anul 2000? Aveți maestri, prieteni sau scriitori pe care îi prețuiți de la distanță?*

— Fiind contemporan cu mine însumi (un anacronic urâcios, așadar) nu știu ce să vă spun, dacă așteptați, cumva, o analiză pertinentă, cvasiexhaustivă, a fenomenului, limitându-mă la a vă declara că o văd așa cum e: cu bune, și cu rele. N-am maestri, dar nu știu din ce pricină, prieteni cât să-i numeri pe degetele unei mâini de tâmplar neatent, însă am destui confrăți pe care îi admir în tăcere, de la distanță, pe unii pentru delicatețea lor îngerească, pentru felul în care se poartă, iar pe alții pentru talent.

„Poezia trăiește cu handicapul unei grănițuri nedrepte”

— *Nu e un secret că tinerii, azi, preferă literatura străină. Marketingul ei e cu*

siguranță mai bun, dar escalele noastre tot mai rar vizează opere românești. E vina cui-va? Marile edituri, procentual, promovează mai mult literatură pe care o putem găsi, aceeași, pe rafturile librăriilor din Londra, Paris, New York și, poate, Cape Town, Beijing, Moscova sau Adelaide. Dumneavoastră pe care o preferați? Ce autori străini căutați și (de ce nu) au ei niciun echivalent în limba noastră?

— N-am avut niciodată o listă de cumpărături, întocmită inginereste, după criterii infailibile, în ceea ce privește cărțile, și nu am nici acum, orientându-mă în funcție de anumite compatibilități, în funcție de fler chiar, și, lucru mai rar, după felul în care arată, din punct de vedere estetic, coperta. Zicându-mi, cu regretul aferent, că în felul acesta am ratat o mulțime de apariții excelente, pentru mine cartea fiind și un obiect de artă, acest aspect trecând, din nefericire, atât pentru edituri, cât și pentru autori, în plan secund. Pesemne că am cam rămas în urmă cu lecturarea scriitorilor în vogă, deși nu-mi permit, asemenea lui Borges, să nu citesc literatura epocii, poate și din cauza supralicitării unora dintre ei, iar aici marketing-ul deșănțat e de vină, poate și din cauza unor traduceri nereușite (fără a cunoaște limba din care provin, un condeier versat simte unde ar fi fost nevoie de o altfel de tălmăcire), și nici alegeri care țin de originea autorilor nu fac. Oricum, în materie de poezie, termenul de traducere este impropriu, cel de tălmăcire, în înțelesul reinterpretării operei respective într-o altă limbă, de rescriere, cu toate particularitățile subtilităților de limbaj, lăsând la o parte miezul mesajului autorului, care este obligatoriu. Un traducător de poezie, îndeosebi de poezie cu rimă (pentru că la cealaltă se bagă și fătucile cu picioare lungi, din birourile notariale), trebuie să fie și poet

⁴ consiliul de cenzură, desigur

(dar nu unul de duzină), și cum aceștia sunt la fel de numeroși ca exemplarele de tigrul alb, poezia trăiește cu handicapul unei grănițuri nedrepte.

— *Acele caiete care circulau (poate mai circula și azi) prin școala generală, numite oracole, aveau înspre final o astfel de cerință: La ce întrebare ai fi vrut să mai răspunzi? Dumneavoastră, Domnule Soare, aveți vreun răspuns la care n-ați găsit o întrebare?*

— Păi, în mod curent se pun două întrebări, referitoare la ce are în sertar domnul autor, și dacă literatura are vreo treabă cu fericirea. Socotind că deja mi-au fost adresate, mi-aș îngădui următoarele răspunsuri:

a. Glumind (și tot pe jumătate), v-aș putea întreba, la rândul-mi: în afară de pistol? Nu știu cum, dar dacă ne uităm în istoria literaturii mondiale, vom găsi o grămadă de scriitori care în sertar, în afara obligațiilor manuscrise chiar au ținut câte-un revolver, iar unii dintre ei, atinși de o luciditate de care niște inși cu capul în nori n-ar fi fost în veci bănuți, l-au și folosit. Altfel, cum mă știți ca pe unul care nu aruncă buzduganul viitoarelor sale cărți, chiar dacă sunt la gura tiparului, nu divulg nimic. Ce va fi, vom vedea.

b. Ca să răspund mulțumitor acestei prea delicate întrebări, ar trebui să și știu ce e fericirea. Ori să fi cunoscut, deopotrivă, atât Raiul, cu haitele lui nesfârșite de câini cu covrigi în coadă, cât și Iadul, unde, între noi fie vorba, nu e loc de așa multă plictiseală. Oricum, acceptând ideea că există, și dacă ar fi să țină așa, ca ploile din Macondo, veacuri întregi, mie, unul, mi s-ar lua ca de mere pădurețe. Opusul ei, suferința, e un adevărat dar (și dat) din perspectiva unui creator, sculptor, poet, pictor sau ce-o fi el. Ce-ar fi fost, de pildă, van Gogh, dacă fericirea asta pământeană ar fi pus stăpânire pe el,

târându-l prin laptele și mierea curgând cu nemiluita din sânii planturoși ai unei ursite cu aer de matroană de lupanar din Amsterdam? Vă spun eu, care le știu pe toate: un funcționar bancar scortșos, fumător de trabuc și băutor de bere neagră sau vreun prosper proprietar de măcelării, ce-ar fi murit doborât de podagră. ■

Aprilie 2022

Volume publicat de Mihail Soare: *Înger de prisos* – versuri, Editura Tiparg, 2007; *Gâlceava mea cu Haydn sau despre Romanța pentru clopot la patru mâini* – versuri, Editura Brumar, 2010; *Eu, Nietzscheanul* – versuri, Editura Rawex Coms, 2012; *Livrescu* – roman, Editura Self Publishing, 2014; *Sfântul Cutare Poetul* – versuri, Editura Betta, 2015; *Tălmăciri politice (volumul 1)* – eseuri politice, Editura Betta, 2015; *Zavera îngerilor* (cu subtitlul „trei mii și ceva de zile și nopți de poezie”) – versuri, antologie de autor, Editura Betta, 2016; *Tălmăciri politice (volumul 2)* – eseuri politice, Editura Betta, 2016; *Iubirea ca o sârmă ghimpată* – versuri, Editura Betta, 2016; *Dragoste, pupeze și colaci* – roman, Editura Betta, 2017; *Moștele și alte povestiri* – proză scurtă, Editura Eikon, 2018; *Inflexiuni, eseuri și note de lectură* – Editura Hoffman, 2019; *Livrescu* – roman, ediția a II a, Editura Eikon, 2019; *Ars profetica* – versuri, Editura Eikon, 2019; *Scripturalia* – versuri, editura Eikon, 2021, cu un CD însoțitor conținând versuri în lectura actorilor Maia Morgenstern și Claudiu Istodor; *Mireasa mecanică* – roman, editura Eikon, 2021; *Frizerul, cu viața și morțile lui* – povestiri, editura Hoffman, 2022.